

งานวิจัย/การสำรวจ/ผลการศึกษา

หัวข้อ	รายละเอียด
ชื่อบทความวิจัย:	ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ใกล้คลองสาธารณะ: กรณีศึกษา โรงเรียนที่ปทุมวิทยัพฒน์ (ทวิวัฒนา) ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร
ชื่องานวิจัย:	ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ใกล้คลองสาธารณะ: กรณีศึกษา โรงเรียนที่ปทุมวิทยัพฒน์ (ทวิวัฒนา) ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร
ชื่อผู้วิจัย:	อ.ดร.ธเนศ เกษศิลป์
คณะ/สาขาวิชา:	ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
ที่มาและความสำคัญ:	<p>การเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติอย่างรวดเร็ว รุนแรงและบ่อยครั้งทั่วโลก เป็นสัญญาณบ่งบอกว่า โลกกำลังประสบกับวิกฤตการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (Office of National Environment Board, 2015) ให้ความเห็นว่า สาเหตุหลักมาจากการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องของประชากรมนุษย์ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและชุมชนเมือง ทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเกินขีดความสามารถที่ระบบนิเวศจะรองรับได้ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างในระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติ จึงเกิดการเสียสมดุลขึ้น</p> <p>รัฐบาลไทยตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ และได้พยายามหาทางแก้ไข ฟันฟูมาตามลำดับ ด้วยการกำหนดยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระดับชาติทั้งระยะสั้น (5 ปี) และระยะยาว (10-20 ปี) โดยให้ความสำคัญกับการจัดการให้เกิดสมดุลระหว่างการใช้ประโยชน์กับการอนุรักษ์ฟื้นฟูในพื้นที่ที่ยั่งยืน แต่ความสำเร็จที่ได้รับยังไม่อยู่ในระดับที่ดี โดยเฉพาะแหล่งน้ำซึ่งถือเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ และมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตมนุษย์ ดังปรากฏอยู่ในยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ในหัวข้อยุทธศาสตร์ที่ 4 ขับเคลื่อนการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตามแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable development goals) ขององค์การสหประชาชาติ โดยกำหนดตัวชี้วัดที่สำคัญคือ ประชาชนมีพฤติกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Pollution Control Department, 2017: 1, 7) นอกจากนี้ยังกำหนดให้วันที่ 20 กันยายนของทุกปี เป็นวันอนุรักษ์และพัฒนาแม่น้ำ คูคลอง แห่งชาติ เพื่อรณรงค์และสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนหันกลับมาให้ความสำคัญและดูแลรักษาแม่น้ำลำคลองของประเทศเหมือนดังเดิม</p> <p>ในระบบลุ่มน้ำแห่งชาตินั้น กรมควบคุมมลพิษ (Pollution Control Department, 2017: 13) พบว่าแม่น้ำท่าจีนตอนบนในภาคกลางมีคุณภาพน้ำในระดับพอใช้และจำเป็นต้องมีการเฝ้าระวังรักษาคุณภาพน้ำอย่างต่อเนื่อง สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากแหล่งชุมชนที่อยู่บริเวณโดยรอบ ทั้งปัญหาขยะมูลฝอย การปล่อยสิ่งปฏิกูลลงสู่แหล่งน้ำ หรือการใช้ประโยชน์จากแม่น้ำลำคลอง</p>

หัวข้อ	รายละเอียด
	<p>อย่างไร้คุณค่า ดังนั้นการสร้างจิตสำนึกและการส่งเสริมพฤติกรรมด้านการอนุรักษ์ให้แก่ประชาชนจึงเป็นทางออกในการจัดการแหล่งน้ำในระดับจุลภาคที่มีประสิทธิภาพที่สุด โดยเฉพาะในสถานศึกษา เช่น โรงเรียน เนื่องจากเป็นตัวแทน (Agent) ในกระบวนการขัดเกลาของสังคมที่ทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมในการพัฒนาอัตมโนทัศน์ (Self-concept) อันได้แก่ ทักษะคิด และนำไปสู่การเปลี่ยนพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในที่สุด (Rattivat, 2011)</p> <p>โรงเรียนที่ปังกรวิทยาพัฒนา (ทวีวัฒนา) ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เป็นโรงเรียนฐานน้ำ (Water based school) เนื่องจากตั้งอยู่ระหว่างคลองปทุมตัดกับคลองทวีวัฒนา ดังนั้นโรงเรียนนี้จึงได้รับการคัดเลือกให้เป็นแกนนำในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของโครงการ “เยาวชนพลยุติธรรม” ของมหาวิทยาลัยมหิดล โดยใช้แนวคิด “เสกสรรธारा” สร้างเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและการรู้จักใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า ตลอดจนการคืนความสมบูรณ์ของคลองทวีวัฒนา (Kalyajit, 2010)</p> <p>มีงานวิจัยในโรงเรียนจำนวนมากที่ศึกษาพฤติกรรมและทัศนคติในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนมัธยมศึกษา เช่น Sonkwan (2014), Cheatea (2013) และ Cordano et al. (2011) ค้นพบว่า พฤติกรรมเชิงบวกส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แต่ยังไม่สามารถอธิบายได้ว่า ปัจจัยใดก่อให้เกิดพฤติกรรมการอนุรักษ์ เช่นนั้น งานวิจัยชิ้นนี้จึงพยายามค้นหาปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียน จนสามารถถ่ายทอดไปยังเครือข่ายนักเรียนเครือข่ายผู้ปกครอง และเครือข่ายชุมชน ให้เกิดความตระหนักและความรับผิดชอบต่อส่วนรวมในการร่วมกันดูแลรักษาแหล่งน้ำลำคลองของชุมชนได้อย่างเข้มแข็ง</p>
ขอบเขตพื้นที่การศึกษา:	<p>ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนที่ปังกรวิทยาพัฒนา (ทวีวัฒนา) ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ที่เข้าร่วมในโครงการ “เยาวชนพลยุติธรรม” ของมหาวิทยาลัยมหิดล และทำกิจกรรมดีเด่น (Best practice) ภายใต้แนวคิด “เสกสรรธारा” ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักในการสร้างความตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า (Kalyajit, 2010)</p>
วัตถุประสงค์:	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ใกล้คลองสาธารณะ 2. เพื่อเสนอแนวทางการปลูกจิตสำนึกและสร้างพฤติกรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ใกล้คลองสาธารณะ
แหล่งทุนสนับสนุน:	คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
หน่วยงานที่ร่วมมือ:	โรงเรียนที่ปังกรวิทยาพัฒนา (ทวีวัฒนา) ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร
ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย:	-
ระดับความร่วมมือ:	ในประเทศ

หัวข้อ	รายละเอียด
ผลลัพธ์ที่นำไปใช้ประโยชน์ต่อ:	<ol style="list-style-type: none"> 1. ต้นทางการถ่ายทอดความรู้ที่สำคัญคือ ครอบครัวดังนั้นผู้ปกครองและสมาชิกควรให้ความรู้และมีกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในครอบครัว เช่น ไม้ทิ้งขยะในลำคลอง เพื่อสร้างและปลูกฝังทางวัฒนธรรมในการดูแลรักษาในลำคลอง 2. โรงเรียนและครู เป็นปัจจัยที่สำคัญในการนำส่งข้อมูลการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของพื้นที่ โดยการรณรงค์ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดจิตสำนึกในการใช้น้ำอย่างประหยัดดังนั้นโรงเรียนควรบรรจุกิจกรรมการดูแลรักษาในลำคลองร่วมกับกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้นเป็นประจำ 3. ชุมชน ควรสร้างแรงจูงใจในการกระตุ้นให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์น้ำในลำคลอง โดยสนับสนุนงบประมาณและบุคลากรในการให้ความรู้แก่ประชาชนอย่างสม่ำเสมอ
Web link อ้างอิงการดำเนินงาน:	https://journal.pim.ac.th/uploads/content/2018/12/o_1cvfog9qpj35md93v1atp1ias.h.pdf
รูปภาพประกอบ:	-
SDG goal ที่เกี่ยวข้อง:	<ol style="list-style-type: none"> 6. สร้างหลักประกันเรื่องน้ำและการสุขาภิบาลให้มีการจัดการอย่างยั่งยืน และมีสภาพพร้อมใช้สำหรับทุกคน (Ensure availability and sustainable management of water and sanitation for all)